

Сцэна

«МЫ Ж А Д В Е К У Ш Л Я Х Т А!»

У чым сакрэт папулярнасці тэатра ў глыбінцы

КАЖУЦЬ, калі зазірнуць за кулісы, то можна назаўсёды згубіць тое дзівоснае пачуццё «тэатральнай магіі». Яна ўступае ў сілу акурат пасля трэцяга званка і знікае, калі ў глядзельнай зале запальваюць святло. Карэспандэнт «Звязды» пазнаёмілася з закулісным побытам Палескага драмтэатра і зразумела, што часам за сцэнай магіі бывае куды больш, чым на ёй.

ВУСЫ І ГОНАР

— І не смеіце называць наш тэатр правінцыйным! — папярэджвае актрыса Наталля Гусак. — Так і напішыце: ён сталічны, бо Пінск — сталіца Палесся. А ў гэтым годзе наш горад яшчэ і культурная сталіца Беларусі.

Чацвер, 17.00. Я сяджу ў адной з грымёрак тэатра і не магу адарваць вачэй ад «рабочых месцаў» тутэйшых артыстаў. Здаецца, кожнае люстэрка перадае ўнутраны свет уладальніка. У кагосьці яно ўпрыгожана фотакарткамі куміраў, нехта прыляпіў уласны здымак саракагадовай даўніны. Маладыя дзяўчаты ў сябе на сценах развесілі партрэты галівудскіх зорак: Джонні Дэпа, Брэда Піта, Тома Круза. «Мы так да Новага года рыхталіся. Мужчыны ў нас замест мішуры і гірляндаў былі, так і засталіся», — пасмейваецца актрыса. Акрамя асабістых рэчаў, на кожным століку — шэраг слоікаў, цюбікаў, скрыначак з касметыкай.

У Палескім драматычным дырэктар адначасова з'яўляецца мастацкім кіраўніком тэатра, а некаторыя рэжысёры — гэта яшчэ і акцёры. Кожны сам сабе гримёр і цырульнік. Таму ўсе супрацоўнікі ў прамым сэнсе незаменныя.

— Другога акцёрскага складу ў нас нікога не было. Нехта захварэе — прыйдзеца адмяняць спектакль. Такое за апошнія шэсць гадоў здаралася толькі аднойчы, — прыгадвае дырэктар Аляксандр Лукашэнка. — А сёння ў нас ідзе «Пінская шляхта», дык у ёй практычна ўся трупы задзейнічана.

Сапраўды, у гримёраках аніводнага вольнага люстэрка. Па калідорах туды-сюды прабягае то адзін, то другі шляхціц. Каля раскладу спектакляў на наступны тыдзень знаёмлюся з актрысай Вольгай Шэндэр. Яна адна з нямногіх у тэатры, хто не вучыўся на артыста. Затое мае за плячыма паўвекавы досвед выступленняў. Акцёрская натура Вольгі Міхайлаўны адчуваецца ў кожным грацыёзным жэсце, кожным какетлівым позірку.

— Я родам з Бранска, маю тэхнічную адукацыю, але большую частку жыцця правяла ў Пінску, неадрыўна ад тэатральных падмосткаў, — распавядае жанчына. — Пінчукі — людзі асаблівыя. Мне як прыезджай гэта добра відаць. Яны маюць гонар і ўмеюць трымацца на вышыні, нават калі за душой ні капейкі. Вы такіх больш нідзе не знойдзеце. Адным словам, шляхта!

Каб зразумець, пра што гаворыць Вольга Міхайлаўна, далёка хадзіць не трэба. Вось мужчынская гримёрка. Тут з рук у рукі пераходзіць бутэлка з клеём. Акцёры таўкуцца каля люстэра, прымацоўваючы пышныя русыя «шчоткі»

над верхняй губой. «Вусы — чэсць, а барада і ў казла есць», — казалі палескія шляхцічы гадоў сто пяцьдзесят таму.

З чорным алоўкам у руках застаём рэжысёра і акцёра Паўла Марыніча. Пісулькін, якога ён грае на палескай сцэне, — той яшчэ хуліган. А Павел па жыцці зусім не такі. Пакуль наносіць грим, не раз падыходзіць да акна паглядзець, перад кім яму сёння выступаць. Адкуль дзеці на аўтобусе прыехалі, што там за пары каля ўвахода стаяць?

— Паша, апрача таго, што бліскучы акцёр, яшчэ і галоўны казачнік у нашым тэатры. Цікаўны, непасрэдны, вясёлы. Да такой ступені дзіця ўнутры, што ўсе спектаклі, якія ён ставіць, атрымліваюцца надзвычай шчырымі і яркімі, — распавядае пра артыста калегі.

Шляхта, што ўжо загрыміравалася, у чаканні выхаду на сцэну адпачывае на канапах. Дзіўна назіраць, як акцёры ў вобразах трымаюць у руках смартфоны або п'юць ваду з пластыкавых бутэлек.

— Як я трапіў у тэатр? Папрасілі ў школе зайца сыграць, і панеслася. Можна, і хацеў бы спыніцца, але не магу: сцэна — гэта раз і на заўсёды, — распавядае падрабязнасці біяграфіі Іван Вялічка.

Малады артыст, дарэчы, адзіны ў трупы, хто адважыўся і адгадаваў свае вусы. Калегі, асабліва жаночага полу, не ўпускаюць магчымасці пажартаваць з хлопца. А ён толькі і паспявае апраўдвацца: «Пакуль не самыя пышныя, затое свае. І ніякага раздражнення ад клею!»

РАПТОЎНЫ АНТРАКТ

Цікава, што пры сціпрых заробках (лічба не далёка адышла ад «мінімалкі»), цяжкі творчы кадр у тэатры няма. «Калектыў добры, публіка прыемная, што яшчэ трэба?» — тлумачаць акцёры. Тых, для каго Палескі драматычны быў толькі стартавай пляцоўкай, усламянаюць з цеплынёй. Напрыклад, Андрэя Сенькіна, які пачынаў акцёрскую кар'еру на пінскіх падмостках, а цяпер служыць на сцэне горкаўскага тэатра ў сталіцы і здымаецца ў кіно.

— Помню, мы зусім зялёныя стаялі разам перад выходам на сцэну і планавалі, як паедзем спрабаваць свае сілы ў Мінску. Андрэй праз некаторы час сапраўды паехаў, а я пайшла ў дэкрэт, — распавядае Алена Андрэева. — Шкадаванняў наконт гэтага быць не можа. Дзеля чаго ідуць у акцёры?

— Дакладна не па славу і грошы, — іранічна адказвае на пытанне Наталля Гусак.

— І гэта таксама. Але кожны з нас марыў пра галоўныя ролі — фатальнай прыгажуні ці прынцэсы. Нікому не хочацца гадамі быць дрэвам ці мухаморам у трэцім шэрагу. Тут, у Пінску, мы граем тое, да чаго ў сталіцы маглі б проста не даслужыцца. Гэта дарагога варты! Плюс усе мы ў пэўнай ступені застаёмся вольнымі мастакамі. Хтосьці спрабуе свае сілы ў рэжысуры, нехта стаў тварам касметычнай лінейкі, нядаўна мы амаль усім калектывам зняліся ў серыяле... — здаецца, Алена казала нешта яшчэ, але яе словы перабіў трэці званок. Пачынаецца спектакль.

Хвілін праз дзесяць у адной з гримёрак чуваць лірычная мелодыя. Заглядваю ўнутр: «селянін» у вышытай кашулі ціхенька перабірае гітарныя струны і нешта напявае.

— Заходзьце, не саромейцеся, у нас тут раптоўны антракт, — запрашае шляхціч у капелюшы.

— Дык у п'есе ж адна дзея? — здзіўляюся я.

— Вы не зразумелі. Зараз сцэна без нас. А «Раптоўны антракт» — гэта назва музыкальнага гурта. Удзельнікі — уся наша гримёрка: Андрэй Бастунец, Андрэй Дзмітрычэнка, Паша Рыжоў, Саша Горбач і я, Сярожа Волкаў. Мы летам на гарадскіх святах выступаем на вуліцах. Хочаце паслухаць? — запываецца акцёр і звяртаецца да калегі з гітарай: — Давай што-небудзь са свайго, час да выхаду яшчэ ёсць.

Андрэй Бастунец пачынае спяваць пра каханне. Беларускамоўны тэкст арганічна кладзецца на вобраз селяніна з пышнымі вусамі і русым чубам. І ўсё ж дзіўна даешся: толькі што на сцэне чалавек

быў мужыком з мінулага, а тут ён ператварыўся ў рамантыка з тонкім музычным густам. Праз некалькі імгненняў ён зноў становіцца беларусам узору XIX стагоддзя. Не трэба яму ні настройвацца па асабліваму, ні ўваходзіць у вобраз перад люстэркам. Прафесіянал.

НА ЧЫМ СТАІМ

Палескі драмтэатр хоць і малады зусім, але адкрыўся не на пустым месцы. Яго вялізныя архівы таму пацвярджаюць. Сотні чорна-белых фотаздымкаў, відэазапісы на касетах, пачынаючы з 70-х гадоў, захоўваюцца ў загадчыцы літаратурнай часткі Наталлі Базан. Тут жа ёсць поўная «бібліяграфія» — інтэрв'ю з артыстамі, рэцэнзіі на пастаноўкі, заўважкі пра гастролі.

Сярод партрэтаў акцёраў і рэпартажаў з прэм'ер знаходзім цікавае фота. На ім героі адной п'есы ўцякаюць на лодцы ад героя іншай, які спрабуе дагнаць іх на катамаране.

— Здаецца, гэта «Пінская шляхта» і Пан Быкоўскі з «Паўлінкі». Фэстываль «Зоры над Пінай», 80-я гады. Ён зарадзіўся яшчэ ў бытнасць Пінскага народнага тэатра. На тыдзень набярэжная ракі ператваралася ў адну вялікую сцэну, на якой выступалі дзесяткі самадзейных калектываў горада і раёна, — тлумачыць Наталля Федосьеўна. — Мой муж Іван Іванавіч у 2006-м адкрываў наш тэатр

Наталля ГУСАК: «За 15 хвілін да спектакля муж тэлефануе і жадае поспехаў. Люблю яго!»

і першы час узначальваў яго. Да гэтага кіраваў Пінскім народным, які пазней ператварыўся ў тэатр-студыю «Дыяген». Ён працаваў, а я ўсе ягоныя поспехі дакументавала на паперы. Бадай, самым складаным часам былі нават не 90-я, а першыя гады пасля адкрыцця прафесійнага тэатра. У акцёрскі склад тады ўваходзіла некалькі «дыягенаўцаў», але аснову складалі зусім юныя акцёры — учарашнія выпускнікі Магілёўскага каледжа мастацтваў. Яны размеркаваліся да нас цэлым курсам — восем чалавек. Дзіўна, што ў 50-я гады, калі скасавалі Пінскую вобласць і горад стаў райцэнтрам, труп мясцовага прафесійнага тэатра амаль цалкам пераехала менавіта ў Ма-

ды ўглыб і пачынаюць «пераапрагнаць» чорную прастору ў белае. Пад столь узмываюць адны, другія, трэція дэкарацыі. Па ходзе справы нешта чысціцца, падшываецца, прасуецца. Рэквізітар то за адной, то за другой кулісай акуратна раскладвае дзесяткі рэчаў, сярод якіх і хрустальныя туфлі на аksamітавай падшавцы, і плюшавы гарбуз з мышамі. Да чаго такі спех?

— Заўтра раніцай казка, а ўвечары п'еса для дарослых, — коротка тлумачыць загадчыца паста новачнай часткі Наталля Рагавая, якая разам з падначаленымі носіцца па сцэне, правяраючы, ці добра ўсё замацавалі.

Два спектаклі ў дзень — звычайная практыка ў Палескім драмтэатры, бо ён яшчэ і задачы ТЮГа выконвае.

— Таму ў рэпертуары так шмат паста новак для дзяцей. Яны, вядома, патрабуюць фантазійных, добра аформленых дэкарацый. З бутафорам і мастаком нам дужа пашанцавала — рукі ў іх залатыя. Вось толькі ўсю прыгажосць, якую яны ствараюць, захоўваць няма дзе. Будынак тэатра — гісторыка-культурная каштоўнасць, пашырыць яго нельга. Даводзіцца здымаць складскія памяшканні. Вось нашыя работнікі сцэны і прывычаліліся цягаць усё туды-сюды, — распавядае дырэктар. — Да хуткасці схіляе і план — не менш за 300 паста новак у год, а значыць, 25—27 спектакляў у месяц. Не выканаем — не атрымаем фінансаванне з гарадскога бюджэту, якое цалкам ідзе на зарплату ўсяго калектыву. Пры гэтым кожны сезон у тэатры адбываецца 6—8 прэм'ер. Многа? А інакш немагчыма. Пінск — горад невялікі. Паўгода, і ўсе, хто хацеў, спектакль паглядзелі.

Разам з тым надзвычай нізкім здаецца (мне, сталічнаму глядачу) кошт на білеты: 5,5 рубля — для дарослых, 4,5 — для дзяцей.

— Мінчане часта запываюцца, чаму не зробім даражэйшымі. А мне не хочацца, каб атрымалася, як у тым анекдодзе: «Білеты прадаюцца?» — «Прадаюцца. Толькі іх ніхто не купляе». Пінск не Мінск, тут у людзей зусім іншыя заробкі, ад гэтага і адштурхоўваемся, — працягвае Аляксандр Мікалаевіч.

Калі зірнуць на гастрольны графік тэатра за мінулы год, то пачынаюць удзеляць увагу міжнародных фестывалях і вьездах па райцэнтрах Брэсцкай вобласці знойдзем пастаноўкі на сталічных пляцоўках.

— Ведаю, што некаторыя калегі не ў захапленні ад гэтага. Хоць мы нават не думаем з імі канкураваць. Аднак не буду ўтойваць: нам прыемна, што пры тым вялікім выбары, які ёсць у Мінску, тамтэйшы глядач чакае сустрэч з намі. Найбліжэйшая, дарэчы, адбудзецца ў канцы сакавіка на сцэне Палаца культуры ветэранаў.

Ганна КУРАК.
Фота аўтара.

Мінск — Пінск — Мінск.

СТАЎКА НА ПРЭМ'ЕРЫ

Не паспелі пасля «Пінскай шляхты» зачыніцца дзверы за апошнім глядачом, як у зале пачалася новая дзея. Толькі ў галоўных ролях не акцёры, а каманда работнікаў сцэны. Троі мужчын хуценька «выводзяць» штучнага каня неку-